

خوانش هویت شهری با تأکید بر ارزش های فرهنگی نهفته در خاطرات جمعی شهروندان (مطالعه موردی: شهر بجنورد)*

تاریخ دریافت: ۹۹/۰۲/۱۶

تاریخ پذیرش: ۹۹/۰۳/۱۲

کد مقاله: ۱۲۵۶۷

قاسم مطلبی^{۱*}، عاطفه صداقتی^۲

چکیده

خاطرات جمعی بخشی از ارزش های فرهنگی شهرهاست که علاوه بر نقشی که در هویت بخشی به آنها ایفا می نماید، موجبات لمس تجربه تکرارشدنی از نسلی به نسل دیگر را فراهم می سازد. تحولات پرشتاب شهر بجنورد پس از مرکز استان شدن تأثیرات فراوان و گاه مخربی را بر شهر داشته است. مسأله بدهیتی شهرهای ما مسأله جدیدی نیست لیکن چگونگی برخورد با آن، با وجود سابقه مسأله، هنوز مشخص نیست. هدف این تحقیق، شکل دهی به هویت ویژه شهر بجنورد بر مبنای ارزش های فرهنگی درون شهر (خاطرات جمعی و روایت ها) است. لذا سعی شده است بر اساس تجربیات ساکنین شهر بجنورد، مفهوم خاطره جمعی شهر بررسی شود. پژوهش با بهره گیری از پارادایم کیفی و به روش گراند-تئوری انجام شده است. مشارکت کنندگان ۵۱ نفر شامل ۳۲ زن و ۱۹ مرد و ساکن (بومی) شهر بجنورد بودند. برای جمع آوری داده ها از مصاحبه های نیمه ساختارمند استفاده شد. طبق یافته ها، که حاصل بررسی داده ها در ۶ مقوله هسته ای، ۴۱-مقوله، ۵۵ مفهوم اصلی و ۱۵۶ نشانه (کد) در محیط نرم افزار مکس کیودا است، «نشانداری مکان (مکان با ویژگی خاص)» (۷۳ ارجاع) و «هنرهای بومی و مراسمات محلی» (۳۵ ارجاع) بعنوان دو مقوله هسته ای با بیشترین فراوانی نشانه های ارجاعی استنباط شدند. این مفهوم معرف چگونگی خلق خاطرات جمعی در شهر بجنورد است. بر اساس یافته های مطالعه، توصیه می شود در برنامه های توسعه شهری بجنورد، تقویت نشانه ها با بیشترین فراوانی و همچنین سرمایه گذاری بر روی سایر نشانه های معرفی شده، به منظور تولید خاطرات جمعی مشترک شهروندان در دستور کار قرار بگیرد.

واژگان کلیدی: ارزش فرهنگی، هویت، خاطرات جمعی، شهروندان، بجنورد

۱- دانشیار گروه آموزشی معماری، دانشکده هنرهای زیبا، دانشگاه تهران (نویسنده مسئول) (motalebi@ut.ac.ir)

۲- دانشجوی دکتری شهرسازی اسلامی دانشگاه هنر اسلامی تبریز

*- این مقاله مستخرج از دروس دوره دکتری شهرسازی اسلامی، به راهنمایی نویسنده اول در دانشگاه هنر اسلامی تبریز انجام یافته است.